

**2024-2025-O'QUV YILIDA
UMUMTA'LIM MAKTEBLARINING
9-SINF
O'QUVCHILARI UCHUN
O'ZBEKISTON TARIXI
FANIDAN YAKUNIY ATTESTATSIYASINI
O'TKAZISH BO'YICHA
METODIK TAVSIYA VA MATERIALLAR**

**2024-2025-O'QUV YILIDA UMUMTA'LIM MAKTABLARINING
9-SINF O'QUVCHILARI UCHUN O'ZBEKISTON TARIXI FANIDAN
YAKUNIY NAZORAT IMTIHONINI O'TKAZISH BO'YICHA
SPETSIFIKATSIYASI.**

Tuzuvchilar: **A.R.Sabirov**, Pedagogik mahorat va xalqaro baholash ilmiy-amaliy markazi mutaxassisi

A.B.Choriyeva, Buxoro shahar 40-umumta'lim maktabi Tarix fani o'qituvchisi

Taqrizchilar: **F.F.Pardaboyev**, Jizzax shahar Hamid Olimjon va Zulfiya nomidagi ijod maktabi tarix fani o'qituvchisi.

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI
VAZIRINING 2025-yil 20-fevraldagi "2024/2025-o'quv yilida umumiy o'rta
ta'lim muassasalarida o'quvchilarning yakuniy davlat attestatsiyasini tashkil
etish va o'tkazish to'g'risida"gi 65-son buyrug'i.**

9-sinfini tugatgan o'quvchilar O'zbekiston tarixi fanidan ta'lim dasturi bo'yicha ma'lum darajadagi kompetensiyalarga ega bo'ladilar.

O'quvchilarning olgan bilim, ko'nikma va malakalarini aniqlash uchun 2024–2025-o'quv yilida 9-sinflarda yakuniy imtihon yozma va o'g'zaki shaklda o'tkaziladi.

Har bir imtihon biletining savol va topshiriqlari O'zbekiston tarixi fani bo'yicha umumta'lim maktablarning 6-, 7-, 8-, 9-sinflari mavzularini qamrab olgan. Shuningdek, tavsiyada bilishga oid savollar, qo'llashga va mulohazaga oid topshiriqlar bo'yicha baholash mezonlari keltirilgan.

Har bir o'quvchi bittadan biletni tanlab oladi. Biletida o'quvchiga 5 tadan savol beriladi. Savollarning 2 tasi bilishga, 2 tasi qo'llashga, 1 tasi mulohazaga oid bo'ladi. Mulohazaga oid savolga javob o'g'zaki topshiriladi. O'quvchi bilet savollariga javob berishi uchun 120 daqiqa vaqt beriladi.

O'quvchilarning yozma va o'g'zaki ishlari 100 ballik tizim asosida:

0 – 29% – “qoniqarsiz”;

30–65% – “qoniqarli”;

66–85% – “yaxshi”;

86–100% – “a'lo” .

kabi baholanadi. Har bir topshiriq uchun belgilangan balldan yuqori ball qo'yilishiga yo'l qo'yilmaydi.

Berilgan topshiriqlardan yakuniy davlat attestatsiyasi o'tkazilishi belgilangan kundan bir kun oldin, Ishchi guruh tomonidan qur'a tashlash yo'li bilan 2 ta variant tuzilib, e'lon qilinadi.

O‘zbekiston tarixi	Soni	Bilish	Qo‘llash	Mulohaza
Qadimgi dunyo tarixida O‘rta Osiyo		1		
O‘rta asrlar tarixi IV – XIII asrlar		1		
O‘zbekiston tarixi XIII – XV asrlar			1	
O‘zbekiston tarixi XVI – XIX asrlar			1	1
Jami	5	2	2	1

TOPSHIRIQ BO‘YICHA BAHOLASH MEZONI

№	Bo‘lim nomi		Topshiriq turi	Topshiriq shakli	Baholash mezon
Qadimgi dunyo tarixida O‘rta Osiyo.					
1.	Qadimgi Sharq va O‘rta Osiyo. Mil. avv. VII – mil. III asrlarda O‘rta Osiyo.	B	Qisqa javobli	J: _____	Savolni javobi yoziladigan bo‘lib to‘g‘ri javob uchun 18 ball bilan baholanadi. Xato javob uchun 0 ball beriladi.
O‘rta asrlar tarixi IV – XIII asrlar.					
2.	IV – VIII asrlarda Turon hududida siyosiy, harbiy, madaniy vaziyat. Movarounnahrda mustaqil davlatlarning tashkil topishi va islom dinining yoyilishi. IX-XII asrlarda ilm-fan va madaniyatning yuksalishi.	B	Qisqa javobli	J: _____	Savolni javobi yoziladigan bo‘lib to‘g‘ri javob uchun 18 ball bilan baholanadi. Xato javob uchun 0 ball beriladi.
O‘zbekiston tarixi XIII – XV asrlar.					
3.	XIII asrda Xorazmshohlar davlatida siyosiy va	Q	Jadvalli test	Tarixiy voqeaning natijasini aniqlash	Jadval ko‘rinishidagi topshiriqda, har bir savolga uning javobini mos keltirish

	ziyat va mo‘g‘ullar bosqini. Chig‘atoy ulusining shakllanishi va XIV asrda turondagi siyosiy vaziyat. Amir Temur va Temuriylar. Ikkinchi Rennesans.				kerak bo‘ladi. Har bir to‘g‘ri aniqlangan moslikka 7 ball dan beriladi. Moslikni hammasini to‘g‘ri aniqlasa 21 ball beriladi.						
O‘zbekiston tarixi XVI – XIX asrlar.											
4.	XV asrning oxiri – XVI asrning boshlarida Turonda siyosiy vaziyat. Shayboniylar, Ashtarxoniylar va Mang‘itlar davlati.	Q	Moslikni aniqlash	J: <table><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr><tr><td>a</td><td>b</td><td>c</td></tr></table>	1	2	3	a	b	c	Tarixiy voqealik bo‘yicha berilgan matnda tushirib qoldirilgan shaxs, sana, joy va boshqa ma’lumotlar aniqlanadi. Har bir to‘g‘ri aniqlagan javobi uchun 7 balldan beriladi; Jami 21 ball
1	2	3									
a	b	c									
5.	Qo‘ng‘irotlar boshqaruvi. XVI – XIX asrning birinchi yarmida qoraqalpoqlar. Buxoro amirligi, Xiva va Qo‘qon xonliklarining harbiy salohiyati. Turkistonning uch xonlikka bo‘linib ketishi va uning oqibatlari.	M	Tarixiy voqealik haqida mustaqil fikr bildirish	Og‘zaki	- yil va sanalarni bila olsa - 3 ball; - savolning mohiyatini, u bilan aloqador muammolarni tushunish va jarayonni bugungi kunga bog‘lay olsa – 10 ball; - xarita bilan ishlay olsa – 4 ball; - mavzuga tanqidiy va tahlil baho bera olsa – 5 ball; Jami 22 ball						

1-savollar

1. Qadimgi saklarni guruhlarga ajrating;
Har bir guruh yashagan hududlarini yozing;
(Bilish – 18 ball)

Javob:
Ball:

2. Salavkiylar davlatiga asos solgan shaxs;
Davlatning paydo bo‘lish sababi;
Ushbu davlatning boshqaruv tizimi haqida yozing. (Bilish – 18 ball)

Javob:
Ball:

3. Qadimgi Xorazmdagi Qal’aliqir, Qo‘yqirilganqal’a, Tuproqqal’a shaharlaridan topilgan arxeologik va yozma manbalarga izoh bering. (Bilish – 18 ball)

Javob:
Ball:

4. Yunon-Baqtriya hukmdorlarini sanab bering.
Har bir hukmdorning davlat tarixidagi ahamiyatini yozing. (Bilish – 18 ball)

Javob:

Ball:

5. Makedoniyalik Aleksandr O'rta Osiyoda bunyod etgan shaharlar nomini yozing.
Shulardan bittasini barpo etish sababini yozing. (Bilish – 18 ball)

Javob:
Ball:

6. Mil .avv. VII – VI asrlarda O'rta Osiyo hududida yashagan xalqlardan 3 tasini
sanab bering;
Ushbu xalqlarning istiqomat qilgan hududlarini yozing.
(Bilish – 18 ball)

Javob:
Ball:

7. Davan davlati mavjud bo'lgan davrni yozing;
Poytaxti va yirik shaharlarini sanab o'ting;
Xitoy bilan olib borgan urush sababini bitta so'z bilan ifodalang.
(Bilish – 18 ball)

Javob:
Ball:

8. Qang' davlatiga asos solgan xalqlar nomini yozing;
Qang' davlatining poytaxti va asosiy shaharlari joylashgan hududni sanab o'ting;

Ko‘chmanchilar bilan urushlar kelib chiqishining asosiy sababini ifodalang.
(Bilish – 18 ball)

Javob:
Ball:

9. Kushonlar davrida foydalanilgan yozuv turlaridan 3 tasini sanab o‘ting.
Har bir yozuv qayerda paydo bo‘lgani yoki topilgan hududini yozing. (Bilish – 18 ball)

Javob:
Ball:

10. Makedoniyalik Aleksandrning sharqqa yurishi nechanchi yilda boshlangani va necha yil davom etganini yozing.
Aleksandrning bosib olingan hududlarda yunonlarni joylashtirishdan ko‘zlangan maqsadini aniqlang.
Aleksandr harbiy yurishlarining yo‘nalishi O‘rta Osiyoga qaratilish sababini ifodalang. (Bilish – 18 ball)

Javob:
Ball:

2-savollar

1. U o‘zining falakiyotga oid asarlarida Yerning Quyosh atrofida aylanishi haqidagi fikrni birinchi bo‘lib ilgari surdi. Shu paytgacha noma’lum bo‘lgan Amerika qit’asi mavjudligini taxmin qilib, o‘z asarlarida bu haqda bir necha bor yozgan. G‘arbiy yarim sharda katta quruqlik borligi to‘g‘risidagi fikri XV–XVI asrlarda o‘z tasdig‘ini topgan, alloma nomini va uning asaridan birini yozing.

Javob:

Ball:

2. Olim Nil daryosi orollaridan biri — Roud «burni»ga qurgan «Miqyosi Nil» uskunasi Misrda yangicha soliq miqdoriga asos soldi. Atoqli astronom Yan Geveliy 1647-yili nashr qilingan «Selenografiya» kitobida oydag kraterlardan birini shu alloma nomi bilan atagan vatandoshimizning nomini va uning asarlaridan birini yozing. (Bilish -18 ball)

Javob:
Ball:

3. Xalifa Ma'mun uchun jahon xaritasini yaratishga yordam berdi va Yer atrofini topish uchun loyihada ishtirok etdi. Suriyadagi Sinjor tekisligida yer meridiani darajasini o'Ichadi. 1 dan 9 gacha sanoq tizimini tuzgan va 0 g'oyasini fanga kiritgan ulug' alloma nomini va asarlaridan birining nomini yozing. (Bilish – 18 ball)

Javob:
Ball:

4. Ushbu hudud arablar tomonidan Turon (Xuroson) shaharlari orasida birinchi bo'lib egallangan edi. Turklarning Balxni tashlab chiqishi, istilochilarning Movarounnahrda yurish imkoniyatini oshirishiga sabab bo'lgan, hozirgi Turkmanistonda joylashgan shahar nomini va ushbu shaharda joylashgan maqbarani yozing. (Bilish - 18 ball)

Javob:
Ball:

5. O'rta asrlarda mavjud bo'lgan yozuv turi biri ikkinchisiga tutashib ketadigan 38 – 40 ta harfdan iborat edi. Tosh va yog'ochlarga o'yib yozishga nihoyatda qulay bo'lgan yozuv nomini hamda ushbu yozuvlar topilgan hududlardan 3 tasini yozing. (Bilish -18 ball)

Javob:

Ball:

6. Bu shahar qadimgi davrda asos solingan va arab manbalarida “Madina at-tujjor” deb ta’riflangan. O’rta asrlar davriga kelib kengayib, uch qismli yirik markazga aylangan shahar nomini hamda arablardan VII asrda kim tomonidan bosib olganligini yozing.
(Bilish -18 ball)

Javob:
Ball:

7. Ular tarbiyalanuvchilarga zardushtiylikning o’git-pandlari, ma’rifati hamda tarbiyasi hayotning eng muhim tayanchi ekanligini uqtirishgan. Ta’lim maskanlarida bolalarga, asosan, o’qish, yozish va jang san’atidan saboq berilgan. Shuningdek, ularga faqat rost so’zlashlari zarurligini uqtirgan zardushtiylik dini ruhoniylari qanday nomlanishi hamda ular qaysi ishda mas’ul ekanligini yozing.
(Bilish -18 ball)

Javob:
Ball:

8. Ilk o’rta asrlarda tartib-intizomni saqlashga yordam beradigan maxsus askariy guruh bo’lgan. Dehqon mulkini qo’riqlovchi harbiy posbon qanday nom bilan atalishini hamda ularning dehqonlar oldidagi vazifasini yozing. (Bilish -18 ball)

Javob:
Ball:

9. Ushbu hudud dastlab «Avesto»da tilga olingan bo’lib, qadimdan “Turon” deb atalib kelingan. Arablar davridan «Movarounnahr» va «Xuroson» deb nomlangan yurtimiz va unga tutash hududlar g’arb olimlari va sayyohlari tomonidan qanday

nomlangani hamda ushbu atama nechanchi asrlardan boshlab qo'llanilganligini yozing. (Bilish -18 ball)

Javob:
Ball:

10. Ushbu lavozim egasi g'aznaviylar davlatida nafaqat hojiblar orasida, balki butun mamlakat hayotida katta mavqega ega bo'lgan. Rasmiy marosimlar, turli tadbirlarda hukmdorga eng yaqin joyda turgan. Qo'shinning eng salmoqli va mas'uliyatli qismiga boshchilik qilish vazifasi yuklatilgan lavozim turini va ushbu lavozimni egallagan shaxs nomini yozing.
(Bilish -18 ball)

Javob:
Ball:

3-savollar

1. Jaloliddin Manguberdi bilan bog'liq tarixiy ma'lumotlarni o'zaro moslashtiring.
(Qo'llash – 21 ball)

1. Sind janggi	a) Xorazm qo'shini dushmanning siquviga dosh berolmadi, uni Jaloliddinning xos lashkarlari dushmanga bergan qaqshatqich zarba qutqarib qoldi.
2. Parvon janggi	b) jangdagi g'alabadan keyin qo'lga kiritilgan o'ljalarni taqsimlashda lashkarboshilari o'rtasida o'zaro kelishmovchilik boshlandi.
3. Valiyon janggi	c) Jaloliddinnning dushman ustidan qozongan dastlabki yirik g'alabasi bo'ldi.
	d) XIII asrning eng mashhur janggi hisoblanadi.

1	2	3
Ball:		

2. Amir Temur olib borgan janglar bilan bog‘liq tarixiy ma’lumotlarni o‘zaro moslashtiring. (Qo‘llash – 21 ball)

1. Hindistondagi jang	a) Amir Temur ushbu yurishda nevarasi Muhammad Sultonga dushmanning strategik ahamiyatga ega tepaligini zabt etish vazifasini yukladi
2. Anqara janggi	b) Amir Temur harbiy mahorati sabab dushman Bulg‘or tomonga qochdi
3. Terek daryosi bo‘yidagi jang	c) Ulug‘tog‘da ushbu yurish haqida xotira qoldirishga qaror qildi
	d) Amir Temur bu yurishi paytida “Agar Samarqandga salomat qaytib borsam, bir jome masjidi qurdiraman” deb niyat qilib qo‘ygan edi

1	2	3
Ball:		

3. Amir Temur olib borgan yurishlarining natijasini o‘zaro moslashtiring. (Qo‘llash – 21 ball)

1. Eron janggi	a) dushmanning Sirdaryo bo‘ylari, Farg‘ona vodiysiga solayotgan xavf-xatarlariga chek qo‘yildi
2. Mo‘g‘uliston janggi	b) istilo qilingan hududda turli xil ayirmachi harakatlarga, nizo va parokandalikka chek qo‘yildi.
3. Hindiston janggi	c) so‘fiylar sulolasiga barham berib, qamal vaqtida vayron bo‘lgan

	hududlarni tiklash va obodonlashtirish topshirig'ini berdi.
	d) besh yillik yurish natijasida muzaffariylar sulolasiga barham berildi

1	2	3
Ball:		

4. Amir Temur olib borgan yurishlarining sababini o'zaro moslashtiring. (Qo'llash – 21 ball)

1. Oltin O'rdaga yurishi	a) Amir Temurdan doimiy boj to'lab turishni talab qilishi
2. Xorazmga yurishi	b) dushmanni Amir Temur davlatiga qarashli Ozarbayjonga yurish qilishi
3. Xitoyga yurishi	c) Amir Temur ushbu davlatni Chig'atoy ulusining ajralmas qismi deb hisoblagani
	d) Amir Temurning nizoli masalalarni hal etish borasida maktub almashinuvi natijasiz tugaganligi

1	2	3
Ball:		

5. Xorazmshoh Alouddin Muhammad olib borgan yurishlar natijasini o'zaro moslashtiring. (Qo'llash – 21 ball)

1. 1216-yil G'azna, G'ur, Bomiyonni egalladi	a) hozirgi Qozog'istonning Akto'be viloyati Xorazmshohlar davlati tarkibiga kiritildi
2. Bag'dod xalifaligi bilan kurashdi	b) Xorazmshoh davlati bevosita Hindiston bilan chegaradosh bo'lib qoldi.
3. Qoraxoniylarga qarshi kurash olib bordi	c) Bag'dodning mo'g'ullar bilan yaqinlashuvi yuz berdi
	d) Movarounnahrda Qoraxoniylar boshqaruviga chek qo'ydi

1	2	3
Ball:		

6. Chingizxonning Movarounnahr shaharlarini zabt etishi bilan bog‘liq ma’lumotlarni o‘zaro moslashtiring. (Qo‘llash – 21 ball)

1. Urganch	a) Xorazmshoh tomonidan 40 ming g‘ur jangchisi Tog‘ayxon boshchiligida shahar mudofaasi uchun mas’ul qilib qoldirildi
2. Buxoro	b) Shahar mudofaasi uchun Sulton Muhammad “Lashkari berun” deb atalgan 50 ming askar yuborgan
3. Samarqand	c) shahar mudofaasi Turkon Xotunning qarindoshlaridan biri bo‘lgan Xumortegin qo‘lida qoldi
	d) shahar himoyachilarining bir qismi Xurosonga chekinishga qaror qildi.

1	2	3
Ball:		

7. Xorazmshohlarning Chingizxon bilan olib borgan elchilik munosabatlari haqidagi ma’lumotlarni o‘zaro moslashtiring . (Qo‘llash – 21 ball)

1. Mahmud Yalavoch	a) Xitoyda bo‘lib turgan Chingizxon tomonidan elchi yaxshi kutib olindi.
2. Sayyid Bahouddin Roziy	b) Chingizxon tomonidan ushbu elchi boshchiligida 100 ta mo‘g‘ul va 450 ta musulmon savdogaridan iborat katta karvonni hozirlab, Turon tomon jo‘natdi.
3. Amiriddin Haraviy	c) Xorazmshohlar davlatining kuchli va kuchsiz jihatlari haqidagi to‘liq ma’lumotni Chingizxonga yetkazdi.
	d) dastlab Xorazmshoh tomonidan elchiga iltifod ko‘rsatilib, keyinchalik qatl etildi.

1	2	3
Ball:		

8. Temuriyzoda hukmdorlarning toju-taxt uchun kurashlari natijasini o‘zaro moslashtiring. (Qo‘llash – 21 ball)

1. 1449-yil fevralda Abulqosim Bobur Hirotni egalladi.	a) Ulug‘bek Hirot va Xurosonga bo‘lgan da’vosidan voz kechdi.
2. 1405-yilning 18-mart kuni Xalil Sulton Mirzo Samarqandni egalladi.	b) butun Temur saltanati o‘zaro toju-taxt kurashlari domiga tortildi.
3. 1447-yilning bahorida Alouddavla Abdullatifni tor- mor keltirdi.	c) temuriylarning Xurosondagi hukmdori bo‘ldi.
	d) o‘zini Movarounnahrning hukmdori deb e‘lon qildi.

1	2	3
Ball:		

9. Amir Temur va Temuriylar davrida bunyod etilgan inshootlar bilan bog‘liq ma’lumotlar asosida o‘zaro moslashtiring. (Qo‘llash – 21 ball)

1. Go‘ri Amir maqbarasi	a) bino gumbaz-u peshtoqlarining sirti koshin va sirli parchinlar bilan qoplangan.
2. Oqsaroy majmuasi	b) inshootning kirish qismida sher va quyosh, Temur davlatining ramzi bo‘lmish uchta halqa shakli tasvirlangan.
3. Ulug‘bek rasadxonasi	c) Samarqandning Registon majmuasidagi nufuzi jihatidan Movarounnahrning eng mahobatli maskan bo‘lgan.
	d) inshoot qurilishidan Temur uncha qoniqmay, uning gumbazini qayta qurishni buyurgan.

1	2	3
Ball:		

10. Temuriylar davrida ijod qilgan olimlar bilan bog‘liq ma’lumotlarni moslashtiring. (Qo‘llash – 21 ball)

1. Hakim al-Kirmoniy	a) har bir daraja uchun o‘ta aniqlikdagi va har bir daqiqa uchun farqlarni o‘z ichiga olgan to‘rtta eng kichik raqamlar uchun sinuslar jadvalini ishlab chiqdi
2. Tojiddin Hakim	b) “Dori tayyorlash san’ati” nomli kitobida muallif oddiy va murakkab dorilar retseptini tuzish, ularni tayyorlash va ishlatish usullarini bayon etgan
3. Jamshid Koshiy	c) ancha murakkab operatsiyalarni ham qilgan bo‘lib, ko‘z kataraktasini jarrohlik yo‘li bilan muvaffaqiyatli davolagan.
	d) Ulug‘bek rasadxonasida stronomik fizikani tabiiy falsafadan mustaqil ravishda o‘rgandi.

1	2	3
Ball:		

4-savollar

1. Nuqtalar o‘rnini to‘ldiring. (Qo‘llash – 21 ball)

Abulxayrxon **1)** katta o‘g‘li Jo‘jixonning beshinchi o‘g‘li Shaybonning avlodi bo‘lib, shayboniylar sulolasining atalishi ham shu jihat bilan bog‘liqdir. Abulxayrxonning katta buvasi **2)** esa shayboniylar avlodiga mansub bo‘lgan. 1428-yilda Sibir g‘arbidagi **3)** shahrini bosib oladi va uni davlat

poytaxtiga aylantiradi.

1	
2	
3	
Ball	

2. Nuqtalar o‘rnini to‘ldiring. (Qo‘llash – 21 ball)

1494-yilda **1)** hokimi **2)** 39 yoshida vafot etadi. **3)** yoshli o‘g‘li Bobur valiahd sifatida taxtga o‘tqaziladi. Shu davrdan boshlab Bobur uchun bolalikning sho‘xliklari, erkaliklari ortda qoladi. Davlatni boshqarish, uni turli ichki va tashqi dushmanlardan himoya qilish endi Boburning zimmasiga tushadi.

1	
2	
3	
Ball	

3. Nuqtalar o‘rnini to‘ldiring. (Qo‘llash – 21 ball)

Shayboniylar davrida **1)** “navvob”, “qolg‘a”, “kichik xon” deb atalgan. Masalan, Ko‘chkunchixon oliy hukmdor bo‘lgach, yosh jihatdan xondan keyin ikkinchi o‘rinda turgan uning ukasi **2)**..... “qolg‘a” sifatida belgilangan. Uning vafoti munosabati bilan, xondan keyingi yoshi ulug‘ shahzodalardan biri – **3)**..... valiahd etib belgilanadi.

1	
2	
3	
Ball	

4. Nuqtalar o‘rnini to‘ldiring. (Qo‘llash – 21 ball)

Qo‘ng‘irotlar davrida Xorazm o‘lkasida ta‘lim tizimi Turonning boshqa hududlarida bo‘lgani singari quyi bosqich – maktablar va yuqori bosqich – **1)** negizida faoliyat yuritgan. Maktablar yirik shaharlarning deyarli har bir

mahallasida mavjud bo‘lib, bolalar **2)**yoshdan ta‘lim olishni boshlar va 15–16 yoshgacha davom ettirar edi. Maktablar odatda mahalla masjidlari qaramog‘ida bo‘lgan. Maktablarda **3)** uchun maxsus sinflar ham ajratilgan.

1	
2	
3	
Ball	

5. Nuqtalar o‘rnini to‘ldiring. (Qo‘llash – 21 ball)

Buxoro amirligida **1)** bosh vazir mang‘itlar davrida oliy hukmdordan keyingi ikkinchi shaxs bo‘lib, mamlakat boshqaruvi, **2)** , soliq, xazina, poytaxtdagi ahvol bilan bog‘liq eng muhim masalalarni nazorat qilgan. Xususan, u poytaxt shahar va uning ham sanalgan.

1	
2	
3	
Ball	

6. Nuqtalar o‘rnini to‘ldiring. (Qo‘llash – 21 ball)

1) Eron bosqiniga qarshi kurashni uyushtira olmadi va taslim bo‘ldi. Nodirshoh Buxoro xonligining taslim bo‘lish shartlarini xonlikning **2)**..... Muhammad Hakimbiy orqali Buxoro xoniga ma‘lum qildi. Taslim bo‘lish haqidagi shartnomani imzolash uchun u Zarafshon daryosi bo‘yidagi **3)** ga – Eron shohining huzuriga borishga majbur bo‘ldi.

1	
2	
3	
Ball	

7. Nuqtalar o‘rnini to‘ldiring. (Qo‘llash – 21 ball)

Shayboniylar **1)**..... mobaynida Markaziy Osiyoda hukmronlik qilib, tarixda salmoqli iz qoldirdi. Shayboniylar dastlab **2)** davridagi me‘morchilik an‘analarini davom ettiradilar. **3)** shahrida katta qurilish va bunyodkorlik ishlarini amalga oshiradilar. Shaharni ta‘mirlash ishlari kengaytiriladi, uning mudofaa devorlari yanada mustahkamlanadi.

1	
---	--

2	
3	
Ball	

8. Nuqtalar o‘rnini to‘ldiring. (Qo‘llash – 21 ball)

1) 1505-yilda Urganchni egallagach, Xorazmda temuriylar ham sulolasi boshqaruviga chek qo‘yadi. 1510-yilda esa Xorazmni 2) bosib oladi. Ammo 1511-yilda Xorazmda ularga qarshi xalq harakati boshlanadi. Bu harakatga Vazir shahrining (Ustyurtda, Ko‘hna Urganchdan 60 km uzoqlikda joylashgan) 3) qozisi boshchilik qiladi.

1	
2	
3	
Ball	

9. Nuqtalar o‘rnini to‘ldiring. (Qo‘llash – 21 ball)

Qoraqalpoqlarning har qanday sharoitga mos keladigan va eng yaxshi ko‘rgan uyi 1) bo‘lib, mahalliy aholi uni “qora uy” deb atagan. Bundan tashqari, 2) nomi bilan ma’lum bo‘lgan loysuvoq uylari ham bo‘lgan. Ayrim hollarda yerto‘lalarda ham yashashgan. Yirik boylarning katta hovlilari bo‘lib, bunday hovlilar 3) qurilgan va atrofi devor bilan o‘ralgan.

1	
2	
3	
Ball	

10. Nuqtalar o‘rnini to‘ldiring. (Qo‘llash – 21 ball)

Amir 1) davriga kelib aholisi kamayib, qishloq darajasiga tushib qolgan 2) qayta quriladi. Amir shaharni qayta qurish tarhini o‘zi chizgan. U shaharda 3) mavze qurdirib, davlatning sharqiy viloyatlaridan bu yerga ko‘plab oilalarni ko‘chirib keltiradi. Natijada shahar gavjumlashib, iqtisodiy va madaniy ahvol ancha yaxshilanadi. Hozirda shahar ko‘chalaridan biri uning nomi bilan ataladi.

1	
2	
3	

Ball	
------	--

5-savollar

1. Temuriyzodalar Shayboniylarga qarshi kurashda o'zaro kelisha olmaganliklari sababini asoslang;
xarita yordamida izohlang;
o'z fikringizni yil va sanalar bilan to'ldiring;
vaziyatga tanqidiy va tahliliy baho bering.
(Mulohaza – 22 ball)

Og'zaki javob
Ball:

2. Siyosiy parokandalik mamlakat iqtisodiga salbiy ta'sir ko'rsatishini Temuriylar davlati misolidan tanqidiy va tahliliy baho bering.
Parokandalik sabablarini ayting;
O'z fikringizni yil va sanalar bilan to'ldiring;
Javobingizni xaritada izohlang. (Mulohaza – 22 ball)

Og'zaki javob
Ball:

3. 1501-yilda Boburni Samarqandni tashlab chiqish sababini yozing;
Qanday omillar Shayboniylarning Samarqandni egallashiga sabab bo'ldi?
Javoblaringizni xarita yordamida asoslang, mavzuga tanqidiy va tahliliy baho bering;
(Mulohaza – 22 ball)

Og'zaki javob
Ball:

4. Qo'ng'irotlar harbiy tizimi va shayboniylar, ashtarxoniylar, mang'itlar harbiy tizimi orasidagi beshta farqni sanab bering.
O'z fikringizni yil va sanalar bilan to'ldiring;
Mavzuga tahliliy baho bering. (Mulohaza – 22 ball)

Og'zaki javob
Ball:

5. Ashtarxoniylarning hokimiyat tepasiga kelishi sababini izohlang.
Bu borada Yalangto'sh Bahodirning o'rni haqida fikringizda asoslang;
Javobingizni xarita yordamida to'ldiring, bu borada yil va sanalarni aniq ayting.
(Mulohaza – 22 ball)

Og'zaki javob
Ball:

6. Ashtarxoniylar davrida o'tkazilgan moliya va pul islohotlarini shayboniylar davridagi soliq va pul islohotlari bilan taqqoslang, o'rtasidagi farqni izohlang, tanga pullar va soliqlar nomlanishiga 1 tadan misol keltiring. (Mulohaza – 22 ball)

Og'zaki javob
Ball:

7. Ilm-fanning rivojlanishi uchun zarur bo'lgan omillarni sanab bering;
Bu borada Mang'itlar qanday chora tadbirlarni amalga oshirganligini izohlang;
Ushbu tarixiy jarayonni bugungi kun bilan bog'lang;
Yuqoridagi tarixiy jarayon bilan bog'liq asr va yillarni aniq ayting.

Og'zaki javob
Ball:

8. Mamlakatning mayda mulklarga bo'linishi taraqqiyot uchun salbiy ta'sir ko'rsatishini Shayboniylar davlati misolida izohlang;
Bu holatning kelib chiqish sabablari asoslab bering;
Aniq asr yoki yillar orqali misol keltiring;
Javobingizni xarita yordamida to'ldiring.
(Mulohaza – 22 ball)

Og'zaki javob
Ball:

9. Xiva arxitekturasini Buxoro arxitekturasini o'xshash va farqli jihatlarini ifodalang;
Xivadagi arxitektura namunalari 2 ta misol keltiring;
Bu borada asr va yillarni aniq ayting.

(Mulohaza – 22 ball)

Ogʻzaki javob
Ball:

10. Qoraqalpoqlar hayotida urugʻchilik va qabiladoshlik munosabatlarini izohlang;
Ularning turmush tarzi, xoʻjalik hayoti haqida maʼlumot bering;
Bu borada hududlar nomi, asr va yillarni aniq ayting;
Javobingizni xarita yordamida toʻldiring.

Ogʻzaki javob
Ball:

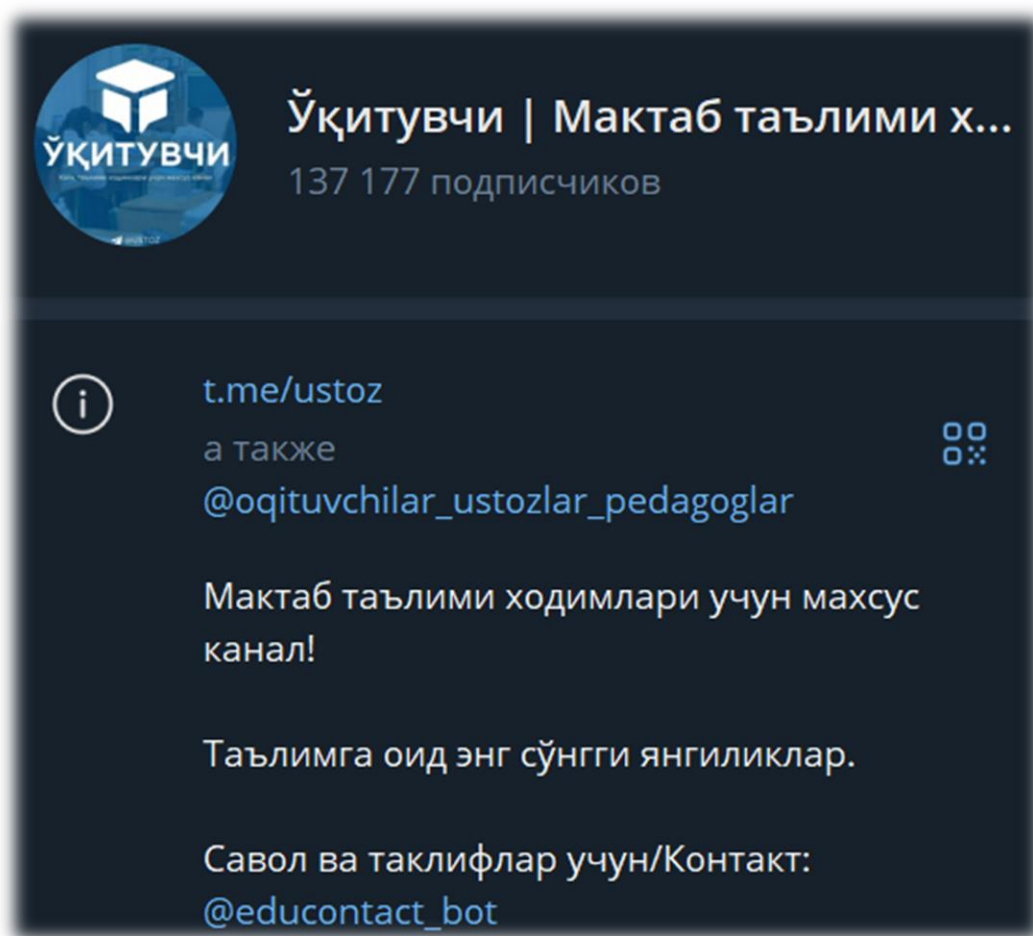
**USHBU IMTIHON SAVOLLARINING JAVOBLARINI
TO'LIQ HOLDA, BIZNING TELEGRAM KANALIMIZ
ORQALI YUKLAB OLISHINGIZ MUMKIN!**

Telegram manzil: ➡ [@ustoz](https://t.me/ustoz)

Kanalga qo'shilish uchun ustiga bosing

<https://t.me/ustoz>

<https://t.me/ustoz>

Eslatma: Faqat **@ustoz** username ostidagi kanalga bizga tegishli,
qolganlari soxta kanallar!

